

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ
ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«21» березня 2023 року

№ 60/2-рк/к

м. Київ

АТ «Черкасигаз»

вул. Максима Залізняка,
буд. 142, м. Черкаси, 18028

*Про запобігання порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції*

- (1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення), керуючись пунктом першим статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», здійснило держаний контроль за дотриманням Операторами газорозподільних мереж (надалі – Оператор ГРМ) законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться їх газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Операторів ГРМ (надалі – Контроль).
- (2) За результатами здійсненого контролю Відділенням встановлено, що акціонерне товариство «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз» (надалі – АТ «Черкасигаз», Товариство) надає послуги з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства.
- (3) Згідно із відомостями Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань АТ «Черкасигаз» є юридичною особою, ідентифікаційний код юридичної особи – 03361402.
- (4) Місцезнаходження юридичної особи: 18028, м. Черкаси, вул. Максима Залізняка, буд. 142.
- (5) Основним видом діяльності Товариства за КВЕД є 35.22: розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи.
- (6) Отже, АТ «Черкасигаз» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

- (7) Відділенням здійснено дослідження становища АТ «Черкасигаз» на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», відповідно Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики.
- (8) Згідно з пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

Визначення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку.

- (9) У відповідності до пункту 3.1. Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (10) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є АТ «Черкасигаз».
- (11) Товаром є послуги з приєднання до газорозподільних систем, які надаються Товариством.

Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання.

- (12) Згідно з пунктом 4.1. Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (13) У відповідності до пункту 4.2. Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (14) Відповідно до глави першої розділу I Кодексу ГРМ приєднання до ГРМ – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи.
- (15) Враховуючи зазначене, послуги з приєднання до газорозподільних систем не є взаємозамінними з будь-якими іншими послугами.

- (16) Отже, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище АТ «Черкасигаз», є послуги з приєднання до газорозподільних систем.

Перелік основних покупців (споживачів, користувачів).

- (17) Пунктом 1.3. Методики визначено, що споживач - юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).
- (18) Основними споживачами послуги з приєднання до газорозподільних систем виступають фізичні особи, юридичні особи або фізичні особи - підприємці, які на підставі відповідного договору замовляють у оператора газорозподільної системи відповідну послугу для підключення об'єктів до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».

Визначення товарних меж ринку.

- (19) Відповідно до пунктів 5.1 – 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (20) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється з переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
 - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах;
 - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- (21) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- (22) Пунктом першим глави 1 розділу V Кодексу ГРМ визначено, що власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до ГРМ, мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі в експлуатації) Оператора ГРМ, у порядку, визначеному розділом V Кодексу ГРМ.
- (23) Отже, Товариство під час здійснення господарської діяльності з розподілу природного газу в межах території, де знаходиться його газорозподільна система, надає послугу з приєднання до газорозподільних систем з метою забезпечення основної діяльності та задоволення потреб споживачів. При цьому, споживачі, які мають намір укласти договір на приєднання до газорозподільної системи, за

звичайних умов не можуть перейти від споживання одного товару (послуги з приєднання) до споживання іншого.

- (24) Таким чином, товарними межами ринку є послуги з приєднання до газорозподільних систем.

Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

- (25) Відповідно до пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (26) Відповідно до положень підпункту 1.3 пункту 1 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 16.02.2017 № 201 (надалі – Ліцензійні умови), місце провадження господарської діяльності – територія адміністративно-територіальної одиниці (область, район, місто, село тощо), де знаходиться газорозподільна система ліценziata, до якої підключено не менше 50 000 точок приєднання суб'єктів ринку природного газу, щодо якої НКРЕКП прийнято рішення про надання права ліценziata у її межах здійснювати господарську діяльність з розподілу природного газу.
- (27) Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 29.06.2017 № 840 (зі змінами) видано АТ «Черкасигаз» ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу природного газу в межах території міста Черкаси та Черкаської області (крім міста Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».
- (28) Отримання послуги з приєднання до газорозподільних систем можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність з розподілу природного газу на певній території.
- (29) Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем, враховуючи технологічні особливості здійснення Товариством господарської діяльності з розподілу природного газу на підставі ліцензійних умов, є територія міста Черкаси та Черкаської області (крім міста Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», тобто територія його ліцензійної діяльності.

Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку - часові межі ринку.

- (30) У відповідності до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-

грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.

- (31) Часовими межами ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем, в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз», визначено період з 18 листопада 2021 року по січень 2023 року, тобто проміжок часу, протягом якого незмінними залишались структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому та з огляду на законодавчі зміни до Кодексу ГРМ, які були внесені постановою НКРЕКП від 17.11.2021 № 2190 «Про затвердження змін до деяких постанов НКРЕКП», які визначили порядок отримання вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку під час приєднання до газорозподільної системи.

Визначення потенційних конкурентів та бар'єрів вступу на ринок.

- (32) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (33) Пунктом 1.3 Методики визначено, що **бар'єри вступу на ринок** – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (34) Відповідно до пункту 9.2. Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (35) Власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до газорозподільної системи (надалі – ГРМ), мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі в експлуатації) Оператора ГРМ.
- (36) Договір розподілу природного газу має бути укладений Оператором ГРМ з усіма споживачами, у тому числі побутовими споживачами, об'єкти яких в установленому порядку підключені до/через ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності чи користуванні Оператора ГРМ.
- (37) Споживачі, у тому числі побутові споживачі, для здійснення ними санкціонованого відбору природного газу з ГРМ та можливості забезпечення постачання їм природного газу їх постачальниками зобов'язані укласти договір розподілу природного газу з Оператором ГРМ, до газорозподільної системи якого в установленому законодавством порядку підключений їх об'єкт.

- (38) Здійснення відбору (споживання) природного газу споживачем за відсутності укладеного договору розподілу природного газу не допускається (абзац третій пункту 1 глави 3 розділу VI Кодексу ГРМ).
- (39) Тобто, бар'єрами вступу на ринок послуг з приєднання до газорозподільних систем є адміністративні, економічні та організаційні обмеження, пов'язані із необхідністю отримання дозвільних документів (ліцензії), побудови (модернізації) відповідної інфраструктури, що потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.
- (40) При цьому, внаслідок технологічних особливостей ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем, конкуренція на ньому відсутня.
- (41) Отже, АТ «Черкасигаз» є єдиним суб'єктом господарювання, який надавав послуги з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства.

Установлення ознак монопольного (домінуючого) становища.

- (42) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
 - на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (43) Таким чином, у розумінні положень абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за результатами господарської діяльності у період з листопада 2021 року по січень 2023 року, АТ «Черкасигаз» мало ознаки такого, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Ознаки зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.

- (44) Взаємовідносини оператора газорозподільних систем (Оператор ГРМ) із суб'єктами ринку природного газу, регулюються:
 - Законом України «Про ринок природного газу» (зі змінами) (надалі – Закон);
 - Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (зі змінами) (надалі – Кодекс ГРМ).
- (45) Розділом V Кодексу ГРМ визначено порядок приєднання об'єктів замовників (технічного доступу) до ГРМ (газорозподільних систем).
- (46) Згідно з положеннями пункту 4 глави 1 розділу I Кодексу ГРМ:
 - договір на приєднання до газорозподільної системи/договір на приєднання – письмова угода між оператором газорозподільної системи та замовником послуги з

приєднання, яка укладається відповідно до вимог розділу V та за формою, наведеною в цьому Кодексі, визначає їх правовідносини під час виконання приєднання об'єкта замовника до газорозподільної системи, яка на законних підставах перебуває у власності чи користуванні (у тому числі в експлуатації) оператора газорозподільної системи;

- приєднання до ГРМ – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи;
- технічні умови приєднання – документ, що визначає комплекс умов і вимог до інженерного забезпечення приєднання об'єкта (земельної ділянки) замовника до газорозподільної системи і містить вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання, що створюються для потреб об'єкта замовника.

(47) Ліцензійними умовами визначено, що відповідно до вимог Кодексу газорозподільних систем ліцензіат зобов'язаний забезпечити доступ замовників до газорозподільної системи для приєднання до неї їх об'єктів будівництва або існуючих об'єктів.

(48) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу»:

- газорозподільна система - технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.
- замовник - фізична або юридична особа, яка на підставі договору замовляє надання однієї чи кількох із таких послуг: приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи; транспортування природного газу; розподіл природного газу; зберігання (закачування, відбір) природного газу; послуги установки LNG;
- оператор газорозподільної системи - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із розподілу природного газу газорозподільною системою на користь третіх осіб (замовників);
- приєднання - сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуг транспортування чи розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газотранспортної або газорозподільної системи;
- місце забезпечення потужності (точка забезпечення потужності) - максимально наближене до об'єкта замовника місце/точка на існуючому об'єкті газорозподільної або газотранспортної системи, від якого (якої) здійснюється будівництво газових мереж до об'єкта замовника (точки приєднання) та/або забезпечується необхідний рівень потужності, замовленої для об'єкта приєднання; (доповнено згідно із Законом від 30.06.2021 № 1590-IX - введено в дію з 24.10.2021);
- місце приєднання (точка приєднання) - запроектована або існуюча межа балансової належності між газовими мережами зовнішнього та внутрішнього газопостачання (доповнено згідно із Законом від 30.06.2021 № 1590-IX - введено в дію з 24.10.2021).

(49) Згідно з положеннями Закону України «Про ринок природного газу» проектування та будівництво об'єктів газотранспортної системи або газорозподільної системи здійснюються відповідно до законодавства у сфері містобудівної діяльності, а

також технічних умов приєднання (які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання), передбачених Кодексом газотранспортної системи або Кодексом газорозподільних систем.

- (50) Відповідно до положень статті 19 Закону України «Про ринок природного газу» Оператор газорозподільної системи або оператор газотранспортної системи на підставі поданої замовником заяви надає послугу з приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи відповідно до умов договору про приєднання, цього Закону, кодексу газорозподільних систем або кодексу газотранспортної системи.
- (51) Замовник має право на свій розсуд обирати виконавця проектних та будівельних робіт з приєднання серед суб'єктів господарювання, які мають право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства. При цьому витрати замовника, пов'язані з виконанням проектних та будівельних робіт, не включаються до складу плати за приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи.
- (52) У разі приєднання до газорозподільної системи замовник має право обрати виконавцем робіт з приєднання оператора газорозподільної системи та/або іншого суб'єкта господарювання, що має право на провадження відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.
- (53) Отже, виконання проектних робіт є однією із складових послуги приєднання об'єкта замовника до газорозподільної системи і може виконуватися іншими (не тільки Оператором ГРМ) суб'єктами господарювання, які мають право на здійснення відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства.
- (54) Відповідно до положень пункту 1 глави 1 розділу VII Кодексу ГРМ величина технічної (пропускної) потужності в певній точці/ділянці ГРМ визначається як максимально можливе перетікання об'єму природного газу за стандартних умов в цій точці/ділянці ГРМ з урахуванням одночасності роботи газоспоживаючого обладнання, цілісності системи та вимогою щодо її експлуатації. Величина технічної потужності відображає максимальний обсяг потужності, право користування якою Оператор ГРМ може надати замовникам чи суміжним суб'єктам ринку природного газу з гарантією реалізації такого права.
- (55) Величина технічної потужності в певній точці/ділянці ГРМ розраховується Оператором ГРМ на підставі проектної документації **шляхом гідравлічного розрахунку газопроводу**, що виконується згідно з додатком 18 до Кодексу ГРМ. Гідравлічний розрахунок газопроводу може виконуватися за допомогою програмного забезпечення, що відповідає вимогам чинного законодавства.
- (56) Листом від 31.12.2021 № 15554/16.4.2/7-21 (вх. Відділення від 06.01.2022 № 60-01/45) НКРЕКП на лист Комітету від 16.12.2021 № 128-29.1/09-18086 надала роз'яснення, зокрема, стосовно того, що **гідравлічний розрахунок газопроводу можуть здійснювати як Оператори ГРМ, так і суб'єкти господарювання, які мають право на здійснення проектних робіт згідно з вимогами законодавства.**
- (57) Здійснення гідравлічного розрахунку **може бути замовлено під час отримання послуги з приєднання до газових мереж, а також окремою (самостійною) послугою.** При цьому, надання послуги з гідравлічного розрахунку, а також виготовлення проектної документації та виконання монтажних-ремонтних робіт

відноситься до конкурентного ринку і ці роботи можуть виконуватися будь-якими підприємствами і організаціями, які мають відповідний дозвіл на виконання такого виду робіт.

- (58) Постановою НКРЕКП від 17.11.2021 № 2190 «Про затвердження змін до деяких постанов НКРЕКП» (надалі – Постанова) були внесені зміни до Кодексу ГРМ, зокрема, в розділ V.
- (59) Пунктом третім глави 1 розділу V Кодексу ГРМ, в редакції Постанови, передбачено, що:
- за зверненням замовника Оператор ГРМ зобов'язаний протягом десяти робочих днів надати інформацію щодо величин технічної потужності та вільної потужності для забезпечення нових приєднань (резерву потужності) в певній точці/ділянці ГРМ, визначеній замовником. При цьому інформація щодо величин потужності на ГРП надається на безоплатній основі, інформація щодо величин потужності в іншій точці/ділянці ГРМ надається протягом зазначеного строку після сплати замовником послуги Оператора ГРМ з гідравлічного розрахунку в зазначеній точці/ділянці;
 - **замовник має право замовити проведення гідравлічного розрахунку у Оператора ГРМ або в іншого суб'єкта господарювання (не тільки Оператора ГРМ);**
 - **Оператор ГРМ на запит (звернення) замовника про надання вихідних даних (документів), які необхідні для проведення гідравлічного розрахунку, зобов'язаний протягом десяти робочих днів надіслати замовнику рахунок на оплату за надання таких вихідних даних (документів) та протягом десяти робочих днів з дня отримання оплати від замовника надати замовнику зазначені вихідні дані (документи);**
 - **Оператор ГРМ зобов'язаний розмішувати на власному вебсайті інформацію щодо вартості вихідних даних (документів) для гідравлічного розрахунку.**
- (60) Таким чином, у новій редакції Кодексу ГРМ прямо передбачена можливість проведення гідравлічного розрахунку як Оператором ГРМ так і іншим суб'єктом господарювання (окрім Оператора ГРМ). А також є зобов'язання Оператора ГРМ протягом десяти робочих днів надіслати замовнику рахунок на оплату за надання вихідних даних (документів), які необхідні для проведення гідравлічного розрахунку, та протягом десяти робочих днів з дня отримання оплати від замовника надати замовнику зазначені вихідні дані (документи).
- (61) При цьому, Оператор ГРМ зобов'язаний розмішувати на власному вебсайті інформацію щодо вартості вихідних даних (документів) для гідравлічного розрахунку.
- (62) Вищевикладені обставини визначають, що послуга з проведення гідравлічного розрахунку є конкурентною. Проте, вихідні дані (документи), які необхідні для її проведення, знаходяться виключно у володінні/розпорядженні Оператора ГРМ.
- (63) Відтак, не затвердження АТ «Черкасигаз» вартості на вихідні дані (документи) може призвести до ущемлення інтересів замовників, оскільки це унеможливило проведення перевіркового гідравлічного розрахунку щодо можливості приєднання **в певній** (замовленій) точці/ділянці (місці забезпечення потужності), що має бути максимально наближене до об'єкта замовника на існуючому об'єкті газорозподільної або газотранспортної системи, від якого (якої) здійснюється

будівництво газових мереж до об'єкта замовника (точки приєднання), оскільки це має ключове значення для вартості будівельних робіт з приєднання.

- (64) Так, у разі визначення АТ «Черкасигаз», як Оператором ГРМ, під час надання замовникам послуг з приєднання до ГРМ у технічних умовах приєднання до газорозподільної системи місця забезпечення потужності об'єкта будівництва **на суттєвій віддаленості від об'єкта** газифікації, а не того, яке було визначене/замовлене замовником та є значно ближчим до об'єкта газифікації, це може призвести до значних додаткових витрат замовників під час будівництва газопроводу.
- (65) При цьому, замовники послуг з приєднання до ГРМ мають право замовити у Оператора ГРМ або інших суб'єктів господарювання перевіірочний гідравлічний розрахунок газопроводу у точці, яка розміщується на меншій віддаленості від об'єкта газифікації. **Для проведення гідравлічного розрахунку газопроводу необхідні вихідні дані (документи), котрі знаходяться виключно у володінні/розпорядженні Оператора ГРМ, тобто не затвердження економічно обґрунтованої вартості вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку газопроводу, може призвести до ущемлення інтересів суб'єктів господарювання, котрі також (як і Оператор ГРМ) надають послуги з гідравлічного розрахунку газопроводу та/або замовників послуг з приєднання до ГРМ, оскільки останні можуть понести додаткові значні витрати, пов'язані із замовленням послуг з приєднання до ГРМ у Оператора ГРМ.**
- (66) Враховуючи вищевикладене, **Оператори ГРМ, котрі після прийняття у листопаді 2021 року Постанови, якою були внесені зміни до Кодексу ГРМ, не розробили вартість на вихідні дані (документи) для гідравлічного розрахунку, що має бути економічно обґрунтованою, та, як наслідок, не розмістили/оприлюднили на власному вебсайті інформацію щодо вартості вихідних даних (документів), у разі звернень суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, які мають намір отримати у Оператора ГРМ відповідні вихідні дані (документи), необхідні для проведення гідравлічного розрахунку, які знаходяться виключно у володінні/розпорядженні Оператора ГРМ, що може призвести до ущемлення інтересів як суб'єктів господарювання, які здійснюють гідравлічний розрахунок, так і замовників цих робіт, оскільки відсутність такої інформації може ускладнювати планування діяльності суб'єкта господарювання в частині майбутніх витрат (зокрема, забезпечення наявності обігових коштів в достатньому розмірі).**
- (67) Згідно з принципами функціонування ринку природного газу, зазначеними у статті 3 Закону, ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, та за принципами недопущення та усунення обмежень конкуренції, спричинених діями суб'єктів ринку природного газу, у тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання державної форми власності.
- (68) Таким чином, з метою здійснення державного контролю за дотриманням Оператором ГРМ законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, головою Відділення була направлена вимога про надання інформації від 04.10.2022 № 60-02/3068 (надалі – Вимога) на юридичну адресу АТ «Черкасигаз».

- (69) За результатами аналізу вебсайту Оператора ГРМ, а саме АТ «Черкасигаз», Відділенням також не було виявлено розміщення на ньому інформації щодо вартості вихідних даних (документів), необхідних для гідравлічного розрахунку.
- (70) Листом від 20.10.2022 № 1867/29-32-42, що є додатком до листа від 20.10.2022 № 1868/29-32-42 (вх. Відділення від 24.10.2022 № 60-01/1900) АТ «Черкасигаз» повідомило Відділення, що наразі вартість вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку, на виконання положень пункту третього глави 1 розділу V Кодексу ГРМ Товариством не була розроблена.
- (71) Відповідно до частини третьої статті 19¹ Закону **процедура приєднання до мереж оператора газотранспортної системи або оператора газорозподільної системи** та збільшення потужності раніше приєднаних об'єктів визначається Кодексом газотранспортної системи та Кодексом газорозподільних систем і **має бути прозорою, забезпечувати ефективне та недискримінаційне приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи.**
- (72) Отже, не розроблення АТ «Черкасигаз» вартості вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку газопроводу, та, як наслідок, не розміщення на власному вебсайті Товариства відповідної інформації може призвести до ущемлення інтересів суб'єктів господарювання, які надають послуги з гідравлічного розрахунку газопроводу (у зв'язку з неможливістю надання відповідної послуги без вихідних даних (документів)), та замовників послуги з приєднання до ГРМ, оскільки останні можуть понести додаткові витрати під час приєднання до ГРМ з огляду на визначення Оператором ГРМ більш віддаленої точки приєднання (місця забезпечення потужності).
- (73) Бездіяльність АТ «Черкасигаз» була б неможливою за умови зазнання ним значної конкуренції на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства, оскільки за таких умов АТ «Черкасигаз» намагалося б запропонувати потенційним замовникам приєднання найвигідніші умови за ринковою вартістю.
- (74) При цьому, Товариство повідомило Відділення, що за період з листопада 2021 року по жовтень 2022 року суб'єкти господарювання для отримання інформації щодо вартості вихідних даних (документів), необхідних для гідравлічного розрахунку, до АТ «Черкасигаз» не звертались. Проте, послуги з проведення гідравлічного розрахунку суб'єктам господарювання та фізичним особам АТ «Черкасигаз» надавались.
- (75) Також Товариство повідомило, що з 18.11.2021 **вартість вихідних даних (документів)**, необхідних для проведення гідравлічного розрахунку, **у ціну на послугу з проведення гідравлічного розрахунку, яка замовляється у АТ «Черкасигаз», не входить.**
- (76) Вищезазначене може свідчити про набуття незаконних конкурентних переваг АТ «Черкасигаз» в одноосібному розпорядженні якого знаходиться інформація про вихідні дані (документи), як Оператора ГРМ, по відношенню до суб'єктів господарювання, які також можуть надавати послугу з гідравлічного розрахунку, оскільки під час замовлення відповідної послуги в останніх, замовники мають спочатку сплатити за отримання вихідних даних Оператору ГРМ, тоді як

замовивши цю послугу безпосередньо в АТ «Черкасиоблгаз», вартість послуги з гідравлічного розрахунку не включатиме вартість вихідних даних (документів).

- (77) Тобто, АТ «Черкасигаз» створюються такі умови, коли замовникам послуги з приєднання до ГРМ у разі необхідності проведення гідравлічного розрахунку економічно не доцільно звертатися для отримання вихідних даних (документів) та замовляти цю послугу в інших суб'єктів господарювання, оскільки в такому випадку вони понесуть додаткові витрати, пов'язані з оплатою вартості вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку.
- (78) Тому, не розроблення вартості вихідних даних (документів) та не включення відповідної вартості в ціну послуги з проведення гідравлічного розрахунку, може також свідчити про спонукання Товариством до отримання послуги з гідравлічного розрахунку саме у АТ «Черкасигаз», що порушує принципи економічної конкуренції.
- (79) Оскільки вихідні дані (документи), які необхідні для проведення гідравлічного розрахунку, знаходяться виключно у володінні/розпорядженні Оператора ГРМ, то бездіяльність останнього обумовлена зловживанням ринковою владою на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Оператора ГРМ, що полягає у не розробленні вартості вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку газопроводу, та не розміщенні відповідної інформації на власному вебсайті, може призвести до ущемлення інтересів суб'єктів господарювання, котрі надають послуги з гідравлічного розрахунку газопроводу, та замовників послуги з приєднання до ГРМ, оскільки:
- замовники можуть понести додаткові значні витрати, пов'язані з послугою з приєднання до ГРМ у Оператора ГРМ у разі визначення місця/точки приєднання на значному віддаленні від об'єкта газифікації без можливості отримання перевірконого гідравлічного розрахунку в інших суб'єктів господарювання з метою визначення місця/точки приєднання, яка розміщується на меншій віддаленості від об'єкта газифікації;
 - замовники позбавлені можливості перед зверненням про надання вихідних даних (документів), які необхідні для проведення гідравлічного розрахунку, бути обізнаними щодо вартості відповідної послуги з метою планування її доцільності з розрахунку економічної обґрунтованості;
 - замовники під час замовлення гідравлічного розрахунку Оператором ГРМ не сплачують за вартість вихідних даних (документів), що ставить інших суб'єктів господарювання, які також можуть надавати послугу з гідравлічного розрахунку, у не вигідне становище порівняно з Оператором ГРМ та ущемлює їх інтереси;
 - суб'єкти господарювання, перебувають у нерівних умовах порівняно з Операторами ГРМ, у власності яких знаходяться вихідні дані (документи), які необхідні для проведення гідравлічного розрахунку.
- (80) Згідно з пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (81) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії

чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

- (82) *Таким чином, бездіяльність АТ «Черкасигаз», яка полягає у не розробленні АТ «Черкасигаз» вартості, що має бути економічно обґрунтованою, вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку газопроводу, та не розміщенні на власному вебсайті Товариства інформації щодо вартості вихідних даних (документів), необхідних для проведення гідравлічного розрахунку газопроводу, може призвести до ущемлення інтересів суб'єктів господарювання, котрі надають послуги з гідравлічного розрахунку газопроводу, та замовників послуги з приєднання до ГРМ, у зв'язку з неможливістю проведення/замовлення (перевірочного) гідравлічного розрахунку та, як наслідок, понесенням додаткових витрат на приєднання до ГРМ, може містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».*
- (83) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (84) Разом з тим, наразі не встановлено обставин, що вказана бездіяльність АТ «Черкасигаз» призвела до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції на ринку послуг з приєднання до газорозподільних систем в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Товариства, та завдала значних збитків окремим особам чи суспільству.

Враховуючи викладене, для забезпечення зменшення негативних наслідків, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктом 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (із змінами і доповненнями), з метою запобігання порушення законодавства про захист економічної конкуренції, адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Акціонерному товариству «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз» (18028, м. Черкаси, вул. Максима Залізняка, буд. 142; ідентифікаційний код юридичної особи 03361402) припинити бездіяльність, яка може містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»,

шляхом розроблення вартості, що має бути економічно обґрунтованою, на послугу з надання вихідних даних (документів), які необхідні для проведення гідравлічного розрахунку, та доведення відповідної інформації до відома замовників у спосіб, що передбачений законодавством.

Про результати розгляду цих рекомендацій необхідно письмово повідомити Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України протягом 30 календарних днів з дня їх отримання, з наданням підтвердних документів.

**Голова адміністративної колегії -
голова Відділення**

О. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ